

„Какво място имат бежанците и вътрешно разселваните лица в дневния ред за развитие на света?“

Марияна Димитрова Павлова

Магистър

Клинична и консултативна психология

СУ

Становище по избраната за дискусия тема, което ще представя на Вашето внимание съм развила в две посоки, които следват, както моята гражданска позиция, така и мнението ми като професионалист, занимаващ се с най-деликатната материя на човека – неговият психичен свят.

Въпросът за мястото на бежанците и вътрешно разселените лица е казус с много измерения, и повдига редица въпроси, с които се сблъскват политиците, не само на регионално ниво, но и в един широк световен мащаб. Последните статистически данни, които се подават от Върховния комисариат на ООН за бежанците и принудително разселените лица са изключително тревожни, както по отношение на нарастващият им брой, така и по отношение на стряскащата тенденция за скоростта, с която хората са принудени в днешни дни да бъдат принудително поставени в ситуации на разселване. Тези данни не са просто суха статистика или цифри (около пет милиона беженци и два милиона вътрешно разселени лица- по данни на ООН), а информация отразяваща човешкото страдание в световен мащаб.

Що се отнася до казуса в състояние ли е България да постигне удовлетворителни резултати сама, пред мен веднага изскачат редица наболели въпроси тъй като уязвимоста

на тези хора има много измерения. Те са изправени пред заплахи като – сегрегация и маргинализация, добра адаптация в обществото; тяхното частично и дори пълно социално изключване, невъзможността да им се осигури трудова заетост и достатъчни доходи; добри материални условия за живот; личностна реализация и пр. Не трябва да си затваряме очите и пред факта, че прага на бедността и за българските граждани е особено наболял въпрос и има хора, които живеят с доходи, които не им позволяват да имат добри условия на живот.

От психологическа гледна точка въпросът за мястото на бежанците и вътрешно разследваните лица проблематизира най-малко две теми, които по специфичен начин се обуславят една друга, надграждат и продължават, за да поставят идеите за различието, като право и мултикултуралзима, като разнообразие и ценност.

В поетичната изразност и съдържателен изказ, професор Едвард Можейко мисли понятието муртикултурализъм като обединяващо четири важни аспекта. „Първо, преди всичко той е голяма школа по *толерантност*. Второ, представлява усилие, целящо разбирането на *Другия*, осъзнаването на нашата взаимна зависимост, което води до проникването на културите и в най-отдалечените точки на земното кълбо. Трето, спомага проникването на човешкото творчество, разбирано в най-широк смисъл, в различните области на живота. Четвърто, отваря се пътят към осъществяването на материална независимост, към достоен живот, тъй като в самите основи на мултикултурализма е заложен принципът на зачитане на равнопоставеността“.

В един смисъл присъствието на бежанци на територията на Р България е мултикултурален, политически, религиозен, расов и национален въпрос, а в друг е чисто човешки и психологически, въпрос на среща с различието и „другостта“. Различието обаче понякога ни плаши, предизвиква собствените ни вътрешни предели и изпитва способността ни да разберем другия. За това, че всяка „маса“ от хора е обживяна от уникални индивидуалности и че сбора от хора се раздробява на отделни единици. И че всеки човек носи своя собствена история, своето лично страдание, своите страхове, своите надежди и утехы за бъдещето. Всяка промяна, дори когато става дума за дребните неща от ежедневието ни, е плашеща и провокира собствените ни възможности да се справим с нея, да я овладеем и в крайна сметка да се адаптираме към случилото или случващото се. Може ли да си представим колко ни струва да променим живота си из основи, да заживеем като

чужденци, далеч от собствената си култура, която ни придава през поколенията ред, правила и сценарии на поведение. Налага ни вътрешни и външни средства за начина на живот, възприемане и интерпретиране на реалността. И ако всяка загуба е необратима, а промяната наложителна, то преживяването на дистрес при бежанците няма как да не остави трайни отпечатъци в живота им.

А често в ужаса на това да бъдеш бежанец предполага единствената възможност да носиш със себе си спомените, които да ти припомнят кой си и очакването за едно по-добро място, което да гарантира повече сигурност и по-малко страдание или поне за теб и най-близките ти. И все пак, ако си успял да преминеш границата, заживяваш с идеята, че животът ти е променен. При това основно. И редом с преживяването на всички загуби, трябва да се лишиш и от някои от фантазиите си за безопасност, на които всички ние разчитаме. И с доброволния отказ от жителство в родната страна идва и принудителният отказ от онези, които, по една или друга причина, нямат възможност да избягат и да се спасят. А в кошмара на чуждоземието, палатковите лагери и полевите условия на спасилите се остава въпросът за „вината от оцеляването“, още по-силна, ако знаеш, че си оставил някого, на когото не можеш да помогнеш.